

El Sr. Rajoy i el Pont Aeri

Com l'antiga CEDA de la Segona República, el PP ha conreat sempre una certa varietat regional de tipus i costums. El Sr. Aznar va ser un president castellà vell, rotund i autoritari. El Sr. Rajoy, de visita per Barcelona la setmana passada, prefereix fer de gallec murri i flexible. Al capdavant, però, tots dos duen el mateix fenotip polític i serveixen els interessos d'un Estat central amb una capacitat llegendària de fagocitar el teixit privat de la perifèria.

La dreta espanyola no s'ha caracteritzat mai per combregar amb l'esperit pro mercat del món anglo-americà ni, per descomptat, ha tingut la sang fenícia, una mica gallinàcia, de l'industrial català d'antany. Malgrat totes les protestes de l'esquerra espanyola i dels seus intel·lectuals, que, en una mostra més de la seva manca d'imaginació habitual, no saben fer altra cosa que acusar el PP de llop neoliberal, l'única ideologia que defineix els conservadors espanyols és l'estatisme més estricte.

És cert que la pulsio centralista espanyola ve de lluny. Ara bé, més enllà de la seva notable capacitat de repressió policial, l'Estat espanyol fou ben poca cosa fins al segle vint: a tot estirar, una coalició de cacics agraris, de buròcrates i de militars d'estar per casa amb una tendència congènita a la picabaralla i una incapacitat manifesta per organitzar una administració pública racional.

Fou en aquella Espanya encara tan poc cristal·litzada que, arran de la crisi de Cuba, als catalans se'ls va acudir de reptar el poder central. Si ho haguessin fet en nom del liberalisme, com els milanesos a Itàlia o els renans a Alemanya, potser haurien pogut arribar a fer forat a Madrid. Tanmateix, un cop van agitar la bandera del catalanisme, que, vist amb perspectiva històrica, és el pro-

CARLES BOIX

PROFESSOR UNIVERSITAT PRINCETON

grama polític més confús que mai s'ha inventat, les elits governants espanyoles van reaccionar immediatament. El que no havia fet la crisi del 98 ho aconseguiren l'amenança d'un petit contrapoder anomenat Mancomunitat i l'espectacle del Sr. Cambó fent de ministre els anys 1918-19 i 1921-22. Pocs anys després, sota la dictadura de Primo de Rivera, Calvo Sotelo endegà el procés de vertebració nacional que exigia Ortega y Gasset amb la creació d'una banca pública i dels monopolis de Telefónica i Campsa. L'objectiu era molt senzill: utilitzar els recursos financers i reguladors de l'Estat per construir un nucli econòmic que reforçés el poder polític central i neutralitzés una perifèria massa dinàmica.

Aquell projecte, que perillà sota la Segona República (governada per una coalició semblant a la dels anys gloriosos dels Srs. Zapatero i Maragall), quallà, però, sota el règim franquista al voltant de l'INI, les grans empreses energètiques i la banca. El govern González, obsedit

per la idea francesa de construir campsions nacionals, en va reforçar el nucli dur (tot porgant-lo de les empreses industrials que van caure amb la crisi dels setanta). El govern Aznar privatitzà les que quedaven, això sí, sense deixar de controlar l'entrellat de noms (alts funcionaris i exministres) que es van rotant al cim d'aquell gran conglomerat politicoempresarial.

Davant d'aquest Estat modernitzat i voluminós, les elits catalanes que van convidar el Sr. Rajoy, coordinades al fòrum Pont Aeri (un nom ridícul que em fa venir a la memòria fileres de corbates i ulls lleganyosos encaixonats en un monopoli estatal amb ales), hi tenen poc a fer. Els seus integrants més cíncics ho saben i només esperen mantenir la seva maquinària privada d'intermediació de favors entre la província i el centre. Els seus socis més honestos o idealistes semblen emmirallats, en canvi, en l'exemple dels seus rebesavis, que van obtenir l'aranzel a cop de viatge de ferrocarril.

Evidentment van ben errats. L'Estat espanyol del dinou era feblíssim. El d'ara, no. Fins i tot amb el PP fora del govern, la seva classe dirigent va ser capaç de bloquejar l'opa contra Endesa i de reforçar el sistema radial de ferrocarrils i carreteres. De fet, fou aquesta mateixa elit la que, galvanitzada per l'expansió del gran Madrid, beneí la desregularització del sòl que aprovà el PP i que generà el boom immobiliari i la immigració de mà d'obra no qualificada massiva que tots coneixem. Com em digué amb tota naturalitat un vell conegut que treballava aleshores a la Moncloa d'Aznar, "Espanya és i serà un país de cambrers". Era la seva síntesi del projecte històric de la dreta espanyola contemporània: un país on a dalt hi ha els senyors que manen l'Estat, ara navegant a tota màquina, i per sota hi ha pagadors i criats de tota mena.

Més enllà de la repressió policial, l'Estat espanyol fou ben poca cosa fins al segle vint: una coalició de cacics agraris, de buròcrates i de militars d'estar per casa